

Громадянська позиція – це світогляд, породжений глибоким осмисленням історичного минулого з урахуванням особливості розвитку суспільства в конкретному часі та на далеку перспективу, який підкріплений міцним науковим підґрунтям. Громадянська позиція – це психологічна характеристика особистості. Вона відображає здатність на основі історичного і власного досвіду, переконання, з урахуванням закономірності розвитку суспільства, природи, на основі отриманої інформації, наукового підходу приймати правильне рішення з погляду його позитивного впливу на сьогоднішній та і в майбутньому [7]. Визнаємо і формуємо тільки активну, наступальну творчу громадянську позицію.

Активна громадянська позиція – це засіб утілення в життя національної ідеї. Підкреслюємо слухачам, що для лікаря національна ідея – це здоров'я нації, а з ним – досягнення вершин матеріальних і духовних благ.

Плануючи виховну роботу, виходимо з того, що лікар – професія публічна. Носій її – це особа, яка за своїми моральними і професійними обов'язками має нести в маси зразок завершеного, доброго, сучасного, зрештою, національного, патріотичного.

Вважаємо, що настав час вести роботу з формування в майбутніх лікарів патріотичних почуттів. На превеликий жаль, образні вирази: патріот, патріотизм, патріотичні вчинки зараз рідко трапляються на сторінках періодичних видань. У суспільному житті є місце для подвигів, патріотичних вчинків [5-7]. А працю лікаря в сучасних умовах можна взагалі віднести до патріотичних вчинків. У поняття патріотизму вкладаємо вчинки, дії людей у повсякденному житті, осяяні щирим бажанням зробити життя спільноти змістовнішим, повноцінним, налаштованим на перспективу заради здоров'я сім'ї, достатку в побуті, заради щастя дітей. Щоразу підкреслюємо, що відчути повну насолоду суспільного і природного довкілля може лише здорова людина. Тому переважним об'єктом прояву патріотизму лікаря має бути перш за все хвора і здорова людина.

Отже, самостійна робота студентів є невід'ємною складовою професійної освіти майбутнього лікаря, оскільки сприяє засвоєнню теоретичних знань і набуттю практичних навичок. Виховна робота в медичному виші має бути спрямована на виховання майбутніх лікарів патріотами своєї країни, національною ідеєю яких є здоров'я нації й досягнення вершин матеріальних і духовних благ свого народу.

Список використаної літератури

1. Бабак М.І. Формування особистості медика третього тисячоліття / М.І.Бабак / Медична освіта. – 2002. – №1. – С.49-50.
2. Вакарчук І. О. Вища освіта України – європейський вимір: стан, проблеми і перспективи / І. О. Вакарчук // Вища школа. – 2008. – №3. – С. 3-18.
3. Грицюк Л.К. Організація самостійної роботи студентів у навчальному процесі вищого навчального закладу / Л.К. Грицюк, М.В. Сірук // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2011. – №17. – С. 9-14.
4. Грищенко І. М. Фактори підвищення ефективності освітньої діяльності вищих навчальних закладів України / І. М. Грищенко // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – №3. – С. 134-141.
5. Колісник-Гуменюк Ю.І. Формування професійно-етичної культури майбутніх фахівців у процесі гуманітарної підготовки в медичних коледжах: монографія / Ю.І.Колісник-Гуменюк. – Львів: КВП «Край», 2013. – 296 с.
6. Лещенко Т. О. «Холодний Яр» Юрія Горліса-Горського і формування національно-патріотичних світоглядних позицій майбутнього українського лікаря / Т. О. Лещенко, В. Г. Юфименко // Національна пам'ять : міжуніверситетський зб. наук. праць. – Львів, 2018. – С. 77-82.
7. Організація виховної роботи на кафедрі фармакології з клінічною фармакологією / О.М. Олещук, А.С. Вольська, О.О. Шевчук [та ін.] // Медична освіта. – 2015. – №4. – С. 106-108.
8. Попова Т. Дослідження організаційно-виховного процесу у вищому навчальному закладі / Т. Попова // Молодь і ринок. – 2014. – №2 (109). – С.57-61.
9. Шимко І. Проблеми організації самостійної роботи у вищій школі / І. Шимко // Рідна школа. –2005. – №8. – С. 34-35.

ПОКРАЩЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ВИВЧЕННЯ КЛІНІЧНОЇ ІМУНОЛОГІЇ

Ляховський В.І., Луценко Р.В., Ляховська Н.В.

Українська медична стоматологічна академія

Знання з імунології широко використовуються майже в усіх галузях медицини. Гостро актуальним залишається створення умов для покращення її вивчення: видання нових посібників, повноцінне використання інтернет-ресурсу і наявність клінічної й лабораторної баз.

Ключові слова: клінічна імунологія, інтеграційність, вивчення.

Immunology knowledge is widely used in almost every field of medicine. Therefore, it is extremely important to create the conditions for improving its study: the publication of new manuals, the use of online resources and the existence of clinical and laboratory facilities.

Keywords: clinical immunology, integration, study.

Для сучасного інформаційного суспільства характерний розвиток інтеграційних процесів у всіх сферах діяльності людини, здійснюваних на новій інформаційній основі. Від рівня організації й наукової обґрунтованості інтеграційних процесів у сфері освіти безпосередньо залежить якість підготовки фахівця і, зрештою, його затребуваність на ринку праці. Робота з інформацією – це те, що об'єднує пізнавальні інтереси студента і саму сутність процесу вищої освіти. В інформаційному суспільстві зростає потреба у формуванні навичок пошуку інформації, її аналізу, обробки, зберігання, поширення, можливості її використання в контексті різних спеціальностей. Особливо актуальні ці завдання для такої швидкопрогресуючої науки, як імунологія. За останні десятиліття ця дисципліна з прикладної модифікувалася в фундаментальну біологічну науку, яка дозволяє по-новому оцінити багато проблем теоретичної та практичної медицини. Клінічна імунологія розвивається стрімкими темпами за рахунок активної розробки нових лабораторних методів діагностики, ІТ технологій, досліджень у геноміці та фармакогенетиці. Нині

базові знання з імунології чітко і міцно пов'язані з практично значимими. Наразі майже немає жодної сфери медицини, де не використовуються знання з імунології. Так, достовірно відомо, що патологія Т-регуляторних клітин веде до глибоких порушень у кількісних і якісних показниках Т-хелперів 1, 2 і 17 типів, що є основою розвитку розсіяного склерозу, багатьох видів аутоімунних хвороб та інших патологій. Беззаперечним залишається вплив імунної відповіді при розвитку інфекційних хвороб. Велике значення приділяється генетиці й геноміці в імунній відповіді розвитку атеросклерозу, цукрового діабету, бронхіальної астми. Доведено вплив мікробіому слизових оболонок і шкіри на активність імунної відповіді. Останнім часом усе популярнішим стає використання імунних факторів (цитокінів) у стоматології, трансплантології, відновній медицині. Актуальними є нові погляди щодо стану клітинного імунітету в розвитку онкопатології, що дає можливості для проведення ранньої діагностики і своєчасного лікування. Імунопатогенез посідає чільне місце в розвитку такого загрозливого стану як сепсис. Неможливо вивчати проблеми безпліддя і вагітності без знань особливостей імунітету. Але найбільш актуальні й широко затребувані знання в імунофармакології. Адже визначено, що сучасні методи терапії, в першу чергу таргетної, з використанням препаратів моноклональних антитіл – це ефективний напрям лікування онкологічних (меланома, рак нирки, легень, молочної залози і т.д.), аутоімунних, алергічних та інших хвороб. Усе вищезазначене підтверджує необхідність усебічного, інтегрованого підходу до вивчення і викладання клінічної імунології.

Нині імунологія стала важливою частиною медичних навчальних програм у всьому світі, забезпечуючи основу для досліджень здоров'я людини. Перехід до інтегрованої структури навчання на основі проблем/випадків (PBL/CBL) ставить нові завдання до основ викладання медичних наук, які мають бути інтегровані з клінічними ситуаціями. Саме всеохопний підхід імунології до більшості патологій людини дозволяє розглядати її як універсальну інтегральну дисципліну, яка дає можливість глибше розуміти деякі аспекти клінічної медицини.

Зацікавлює досвід світових університетів, де викладання базової імунології відбувається вже на 1 курсі, коли студенти мають можливість вивчати основи імунної відповіді. На 2 і 3 році навчання зміст стає все більш клінічно орієнтованим на імунопатологію, включаючи імунодефіцити, напруженість, реактивність системи імунітету з подальшим вивченням практично значимих аспектів, таких як гіперчутливість, алергія, щеплення та ін. При вивченні клінічних дисциплін обов'язково зазначаються імунні механізми їхніх патогенезу, діагностики і лікування [3]. Тому клінічні аспекти імунології можуть бути об'єднаними, трансдисциплінарними, сучасними (судячи з кількості Нобелівських премій за останні роки в галузі імунології чи в наукових дослідженнях, тісно пов'язаних із нею) фактором навчання студентів.

Тому виникає необхідність присутності спеціаліста-клінічного імунолога при складанні наскрізних програм на більшості клінічних кафедр.

На жаль, однією з проблем вивчення клінічної імунології як трансдисциплінарної дисципліни є низька поінформованість лікарів, деяких викладачів із великим стажем роботи саме з основ науково-практичної імунології, що утруднює розуміння нових тенденцій у сучасних медичних науках. Основна причина цього – це відсутність курсу клінічної імунології та алергології в програмі медичного ЗВО в період їхнього навчання, а також недостатньо висвітлені питання імунопатогенезу в літературних джерелах. Тому одним з основних завдань викладачів клінічної імунології є широка популяризація знань із цієї дисципліни серед практичних лікарів. Ураховуючи світові дослідження [13] і власні дані щодо сприйняття інформації з імунології, можна стверджувати, що для розуміння базисних основ необхідна кооперація високопрофесійного викладача, сучасних додаткових методів інформатизації та клінічної бази для вивчення імунології й алергології.

Використання Інтернету як джерела загальної й конкретної інформації протягом багатьох років зростає в геометричній прогресії. З цієї причини Інтернет також набув популярності серед студентів-медиків і згодом змінив спосіб навчання [1; 2]. Нині 94% студентів-медиків активно беруть участь у додатках для соціальних мереж, у порівнянні з 79% жителів і 42% лікарів [4]. Недавній огляд показує, що студенти ЗВО проводять усе більше часу в Інтернеті з освітньою метою [5]. Цьому розвитку сприяють численні переваги, такі як простота доступу й адаптованість до індивідуальних графіків, що може привести до підвищення успішності [5; 7]. Велика частина інформації, яку студенти-медики мають обробляти, є абстрактною і часто вимагає візуального представлення для ідеального розуміння (наприклад, будова імуноглобуліну). Тому використання навчального відео з мережі YouTube стає допоміжним джерелом інформації для студентів [10]. Завдяки своєму багатому аудіовізуальному контенту ці сайти особливо привабливі в контексті змішаного навчання, де традиційні методи поєднуються з цифровими мультимедійними засобами в Інтернеті. Це дозволяє студентам контролювати аспекти індивідуального навчання, такі як час, місце або темп. Наявність аудіовізуального навчального матеріалу особливо важлива для вивчення імунозалежних патофізіологічних процесів, в яких беруть участь численні регулятори-пептиди, діють складні, багатокомпонентні послідовності реакцій. Такий виклад інформації значно підвищує рівень сприйняття її студентами, але через деякі обставини (незрозуміла, як правило, англійська термінологія, багато специфічних абревіатур та інше) залишається багато запитань.

Також є побоювання з приводу достовірності й точності доступної інформації в Інтернеті [8; 9]. Це призводить до різної якості контенту і невизначеності щодо джерел і надійності [10]. Це пов'язано з тим, що багато відеоматеріалів не підлягають рецензуванню, на відміну від офіційних навчально-методичних матеріалів. Ще одна проблема засвоєння Інтернет-матеріалу полягає в тому, що студенти-медики не завжди можуть точно розпізнати неоднозначну інформацію [12]. Для вирішення вищезазначених проблем студент, як правило, звертається до свого викладача. Така взаємодія формує класичну інтегральну схему навчання, тобто сукупність послідовних і взаємопов'язаних дій викладача і студента. Однак сучасний викладач медичного ЗВО має бути вичерпно й глибоко ознайомленим із матеріалами, що викладені в Інтернеті з профільної галузі. Незважаючи на сучасні новітні тенденції, опрацювання книжкових джерел лишається фундаментальним для розуміння основного матеріалу. Тому викладачам обов'язково потрібно тримати руку на пульсі сучасних літературних видань, а також видавати власні.

Створення такого комплексного підходу до навчального процесу викликає підвищений інтерес у студентів і лікарів-інтернів, дозволяє впевнено твердити, що клінічна імунологія є міждисциплінарною, об'єднаною ланкою, яка дає змогу чіткіше відчувати глибину взаємозв'язку різних систем організму, незалежно від нозологічної форми захворювання, що є дуже важливим фактором удосконалення клінічного мислення сучасного лікаря.

Список використаної літератури

1. Heuberger R.A. Preferred sources of nutrition information: contrasts between younger and older adults / RA. Heuberger, L. Ivanitskaya // J. Intergenerat Relation. – 2011. – Apr;9(2). – P. 176-90.
2. Davies K. The information-seeking behaviour of doctors: a review of the evidence / K. Davies, J. Harrison // Health Info Libr J. – 2007. – Jun;24(2). – P.78-94.
3. Bansal A. S. Medical students' views on the teaching of immunology / A.S. Bansal // Acad. Med. – 1997. – 72(8). – P.662.
4. The patient-doctor relationship and online social networks: results of a national survey / G.T. Bosslet, A.M. Torke, S.E. Hickman, C.L. Terry, P.R. Helft // J. Gen. Intern. Med. – 2016. – P. 19-21.
5. Jamaludin T.S. Usage of internet for academic purposes on university students' achievement: a literature review / T.S. Jamaludin // Nurs. Health Care Int. J. – 2018. – 2(1).
6. Lee A.Y. Medical Students' Learning Experiences And Perceptions Of Immunology / A.Y. Lee, B.S. Malau-Aduli // The Internet Journal of Medical Education. – 2013. – Vol. 3, Num. 1. – P. 1-13.
7. Shahibi M.S. The influence of internet usage on student's academic performance / M.S. Shahibi, K.N. Rusli // Int. J. Acad. Res. Business Soc. Sci. – 2017. – Oct;1;7(8). – P. 873–878.
8. Piskurich J.F. Integrating immunology into a clinical presentation-based medical school curriculum / J.F. Piskurich // J. Immunol. – 2009. – P. 182 (Meeting Abstracts 1) : 37.4.9.
9. Purcell G. The quality of health information on the internet: As for any other medium it varies widely; regulation is not the answer / G. Purcell, P.Wilson, T. Delamothe // Br. Med. J. – 2002. – Mar 9;324 (7337). – P. 557–8.
10. Raikos P. How useful is YouTube in learning heart anatomy / A. Raikos, P. Waidyasekara // Anat. Sci Educ. – 2014. – 7(1). – P. 12–8.
11. Effectiveness of an educational video as an instrument to refresh and reinforce the learning of a nursing technique: a randomized controlled trial / L. Salina, C. Ruffinengo, L. Garrino [et al.] // Perspect Med Educ. – 2012. – May;1(2). – P. 67–75.
12. Wood E.J. Immunology for medical students / E.J. Wood, R. Nairn, M. Helbert // Biochem. Mol. Biol. Edu. – 2003. – 31(2). – P. 156-7.

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ
ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

Марченко І.Я., Шундрік М.А., Ткаченко І.М., Браїлко Н.М.

Українська медична стоматологічна академія

Способи навчальної діяльності студентів при вивченні предмета «Терапевтична стоматологія» виробляються під впливом властивих людині стилів кодування і переробки інформації та стратегій навчання, які безпосередньо залежать від характеристик навчальної ситуації й своєрідності навчальної мотивації особистості. У статті наведено приклад використання навчальних стратегій для підвищення ефективності занять із терапевтичної стоматології.

Ключові слова: навчальні стратегії, терапевтична стоматологія, навчальна діяльність студентів.

Methods of students' educational activity during "Therapeutic dentistry" studying are made under the influence of the inherent styles of information coding and processing and learning strategies that are directly dependent on the characteristics of the educational situation and the peculiarity of the educational motivation of the individual. The article provides an example of the using of training strategies to improve the effectiveness of training in therapeutic dentistry.

Keywords: educational strategies, therapeutic dentistry, students' educational activity.

Особливістю сучасних змін є шалена швидкість, із якою покоління ідей і речей змінюються в часі частіше, ніж покоління людей. За останні кілька десятиріч років людство отримало 80% знань, якими воно володіє, швидкість пересування зросла в тисячу разів, а швидкість зв'язку – у мільйон [4].

Такі стрімкі зміни в суспільстві вимагають змін у системі освіти. Сучасна концепція підготовки здобувачів вищої медичної освіти спрямована на формування компетентностей конкурентоздатних фахівців. Це передбачає подальший розвиток вишівської науки, підвищення на цій основі наукової кваліфікації викладачів, акцент на самостійну роботу студентів і пов'язану з цим перебудову власне характеру викладання. Мова йде про формування нового типу студента і викладача та їхню співпрацю. Ці зміни в суспільстві вимагають і нових підходів до викладання дисципліни «Терапевтична стоматологія» відповідно до Стандарту вищої освіти України другого (магістерського) рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія» для набуття студентами загальних і спеціальних компетентностей [3].

Погляд на стиль навчання як на результат інтеграції різних форм індивідуального досвіду дозволяє на якісно новому теоретичному рівні розділити поняття когнітивного стилю і стилю навчання. Когнітивні стилі – це високоорганізований механізм регуляції інтелектуальної діяльності, вплив якого виявляється в широкому спектрі ситуацій (у тому числі навчальних). На нашій кафедрі ми вивчали це питання і показали, що проведення практичних занять передбачає варіативність залежно від переважного стилю кодування інформації студентів. Отримана в ході практичної роботи емпірична інформація для студентів, які опанували теоретичну інформацію, є підтвердженням теоретичних знань, а для студентів із предметно-практичним стилем кодування інформації – підтвердженням висунутої ідеї й базую для вивчення теорії. Отже, одна і та ж медична інформація засвоюється студентами за різними схемами. Для студентів, які володіють словесно-символічним і візуальним стилями, – за схемою: словесно-символічне уявлення → графічне представлення → предметне уявлення. Для студентів із предметно-практичним стилем кодування інформації: предметне уявлення → графічне представлення → словесно-символічне уявлення. Ось чому для студентів із предметно-практичним стилем кодування особливо важлива практична робота спільно з викладачем (а виконання деяких нескладних маніпуляцій – і самостійно). Це момен-